

Mátyás, akit 1458. január 24-én magyar királlyá választottak, még akkor éppen „barátságos fogságban” volt Prágában. Népes és fegyveres magyar küldöttség ment eléje a cseh–magyar határra, amikor végre – a megfelelő váltságdíj kifizetése és a szükséges okmányok aláírása után – hazatérhetett.

Az ifjú Hunyadi

A „jégen választott” király

A gyermek, akit később majd oly magasra emel a sors és önnön ereje, Kolozsvárt született, 1443. február 23-án. A szülei közül az egyikről már nem sokat újat kell elmondanunk. Apja, Hunyadi János, akit korábban mindenki egyszerűen Oláh Jánosnak hívott, körülbelül 3 éves lehetett, amikor Zsigmond király Havasalföldről jött apjának adományozta Hunyad várát.

János 1406 körül született, és karnijere igen szépen ívelt felfelé. Amikor már külföldi nemesi családnál elsajátította a fegyverforgatás művészetét, megismerte a társasági élet szabályait, tizenévesként harcolt a törökök ellen, majd Zsigmond udvarába került.

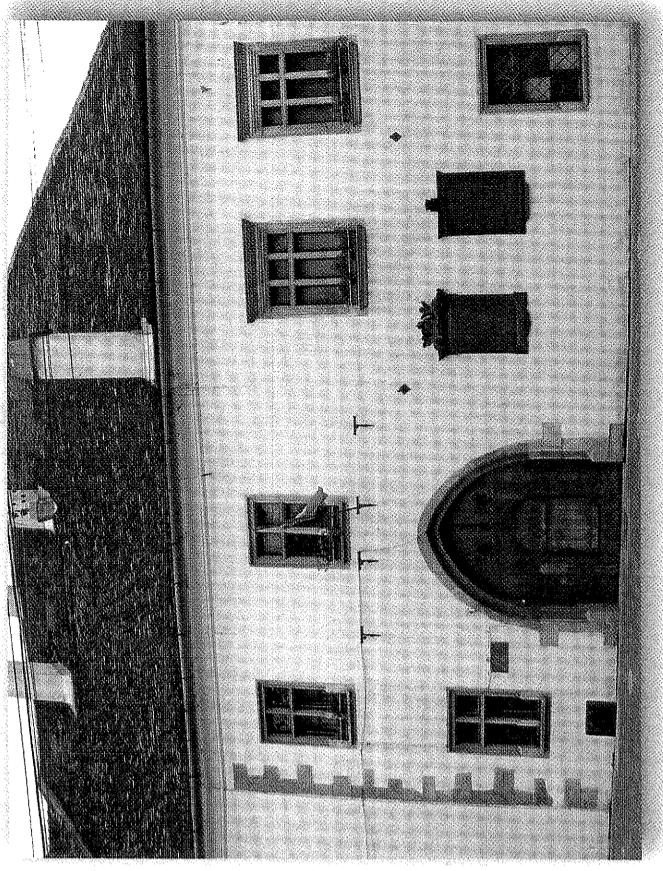
Az előző kötetben már részletesen ismertettük, törökverő harcok közepette el-

töltött életét 1456-ban, éppen legemlékezetesebb győzelmére, a nándorfehérvári diadal után oltotta ki a pestis. Arról is írunk már, hogy Hunyadi János – fényes pályafutása vége felé – már egyike volt a leggazdagabb magyar főuraknak. Számtalan vár, város, egész megyényi terület, több millió hektár (!) föld tartozott hozzá, illetve családjaához.

☛ A Hunyadi család

Hunyadi János felesége, vagyis Mátyás anyja Szilágyi Erzsébet volt, a horogszegi Szilágyi családból.

E famíliáról akkoriban közrűdött volt, emlegettek is nemegyszer, főleg Erzsébet bátyja, Szilágyi Mihály kapcsán, hogy délszláv származásúak voltak. A Délvidéken, Erdélyben, a Felvidéken és másutt is a magyarok keveredtek az eleve ott élő

népekkel, vagy azokkal, amelyek később telepedtek be oda.

Nemegyszer maguk a korábbi királyok telepítettek ezekre a területekre más népeket, egy-egy nagy nemzeti vérvesztés (tatárjárás, kun háborúk) után, vagy mert szükség volt földművelőkre, nálunk ismeretlen szakmák művelőire a ritkán lakott területeken.

Így kerültek oda románok és szászok, míg az előbbi csoportba pedig a szlovákok, a szerbek, a horvátok tartoztak. A 15. században számos

magyar városban nem is a magyar volt a lakosság többsége által nap mint nap használt nyelv, hanem sokfelé például a német. A városi polgárság ugyanis nagyjából német eredetű volt még akkor, és még azután is sokáig.

Így hát nem csodálkozhatunk azon, hogy a kis Mátyásban apja révén román, anyja révén valószínűleg szerb, esetleg horvát vér csörgedezett. Ez nem jelentett különösebb problémát – noha igaz, hogy Hunyadi Jánosnak, ha szemtől szembe ritkán is, de a háta mögött annál gyakrabban föl-emlegettek a származását. Szilágyi Mihály is megkapta olykor a „szerb”, vagy ahogyan akkor mondták: „rác” jelzőt, főleg olyankor, ha az urak valamilyen tettet nehezményezték. Függetlenül a Szilágyiak ilyen vagy olyan eredetétől, tudjuk, hogy Erzsébet és Mihály apja, Szilágyi László is megbecsült nemes volt már a maga idejében. Ez az úr familiáris-

☛ Hunyadi Mátyás szülőháza

Kolozsvárt

ként szolgált különböző nagyurakat, és ennek fejében tőlük birtokokat kapott, szépen gyarapodott hát a család anyagilag. Több délvideki megyében is voltak Szilágyi-birtokok, és a családöt is sokan kedvelték.

Szilágyi Erzsébet 1410 körül született, és már ama század húszas éveinek vége felé férjhez is ment! (Bizonyára nem lepi meg az olvasót, hogy abból a korból csak az uralkodókról vannak pontos adataink – már amikor –, ám a köznemesség vagy akár a főurak családjai sem jégyezték fel, melyik gyermek az Úrnak melyik esztendejében született. És ha a fiúkról mégis maradt efféle bejegyzés, a lányokról aztán nagyon ritkán.)

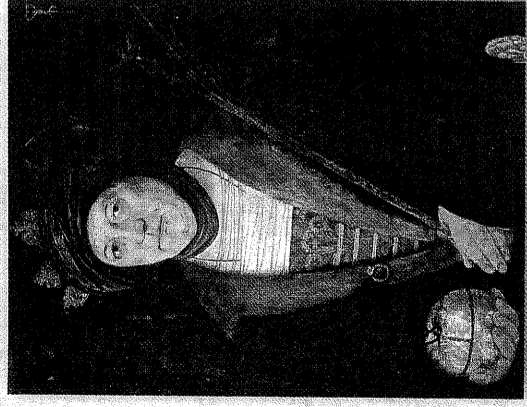
Tudjuk, hogy a lányokat mai fogalmink szerint elképesztően korán,

14-16 évesen adták férjhez, és azok szültk is rögtön a gyermekeket, sorban egymás után. Amikor ök ketten összeházasodtak, akkor Hunyadi János 22-23 éves lehetett, Erzsébet pedig talán 16-17, de semmiképpen sem több. Az éter akkoriban a mainál sokkal rövidebbnek ígértkezett, így hát az emberek siettek.

Míg a férjről több korabeli szemtanú is igen kellemes benyomásokat hagyott ránk – jókora bajszról, hullámos gesztenyebarna hajról, pirosposzsgás arcról, erős, katonás termetről írtak –, addig semmi sem maradt fenn Erzsébet asszony külsejéről. De nem lehetett csúnya teremtés, hiszen még később is, amikor már alaposan benne járt a korban, elég csinos nőnek írták le.

A házasságkötésük idején azonban bizony még eléggé ismeretlen emberek voltak ök ketten, és a nevük senkinek sem nagyon mondott semmit.

Hunyadi János karrerje Zsigmond király oldalán éppen a nőstülése után vette kezdetét. 1430 körül került Zsigmond udvarába, attól kezdve ritkábban került haza.

☛ Jacopo Barbari - Szilágyi Erzsébet fiktív archepe

Első fia, László egyik forrás szerint 1430-ban, mások szerint 1431-ben vagy 1433-ban látta meg a napvilágot. Hunyadi János Zsigmonddal és kíséretével bejárta egész Itáliát, és Nyugat-Európa nagyobb részét, közben pedig megismerkedett a kor modernnek számító hadviselési módszereivel.

A király bizalma egyre nőtt iránta, és Hunyadi egyre magasabbra emelkedett, mind több tisztsége, birtoka és pénze lett. Miután Zsigmond meghalt, Hunyadi János mint hadvezér egyre ismertebb lett. Több ízben is vezetett a törökök ellen támadó hadjáratot a Balkánra.

De maradjunk most a gyermekeinél! A két fiú születése között legalább

tíz év telt el. Az idősebb, László pályafutása még nem annyira az apja idejében, mint azután kezdett (völna) igazán kitejlesedni – amikor Mátyás viszont még kislú volt.

Miközben az öregebb Hunyadi hadjáratokat vezetett, belpolitikai csatározásokban vett részt, hihetetlen gyorsasággal növelte a családi birtokokat, majd kormányzó is volt hat évig, míg a hivatalos uralkodó, a kis-korú V. László Bécsben élt – a két Hunyadi fiú otthon volt.

László pályája jóval előbb kezdődött el fiatalabb restvérénél, a kis Mátyás

☛ Vitéz János emlékműve Esztergomban

élet és viselkedés szabályait, legalábbis az előkelők, hölgyek és urak társaságában foroghatott. Elsajátította a korabeli tudnivalókat, és rengeteg dolgot megtanult a világról, amely körülvette.

Nyilván Hunyadi László is sokat tanult korábban, de Mátyás még többet... Minden jel szerint míg a bátyja főleg a katonai erények elsajátítására törekedett, erre is nevelték, a kis Mátyást inkább az ismeretek, a tudás, sőt talán a tudomány vonzotta jobban.

Míg László számára a csábítást a restmögások, a gyakorlatok, a fegyverek, a harcok jelentették elsősorban, Mátyás visszahúzódnóbb volt. A többit már tudjuk sorozatunk előző kötetéből. Hunyadi János éppen akkor halt meg, amikor csillaga a legmagasabbra emelkedett. Az idősebbik fia, Hunyadi László összetűzőtt a fiatal Habsburg királlyal, néhai Luxemburgi Zsigmond unokájával, V. Lászlóval, és végül a király kiégeztette őt.

Ugyanakkor a fiatal Mátyás is V. László fogságába került, aki őt magával hurcolta 1457 tavaszán előbb Bécsbe, majd onnan is tovább, Prágába – hiszen a magyar uralkodó cseh király is volt egy személyben.

1457 novemberének végén azonban a 18 esztendő V. László meghalt – akkoriban meglehetősen tisztázatlannak vélt körülmények között –, Mátyás azonban még mindig fogoly maradt. A prágai udvarban őrizték a

kormányzó, Podjebrád György parancsára.

Podjebrád, a husziták métsékelt, „kelyhes” irányzatához tartozó főúr már régóta kormányozta Csehországot a király távollétében, és legalább olyan régen vágyott a cseh királyi címre. Most látta elérkezettnek az időt, hogy régi álmát megvalósítsa.

Egy nemzeti királyság előzményei

Képzeliük csak el, milyen pánikot keltett Magyarországon a Prágából érkező hír: meghalt V. László!

A király elhunya riadóztatott sokakat. Legfőképpen persze azok jédtek meg, akik addig a Hunyadi-ellenes párthoz tartoztak, és nemcsak hogy egyetértettek Hunyadi László kivégzésével, hanem előzőleg őket maguk is segítettek rávenni a királyt a véres tetteire!

Thuróczy János – akiről nem árt tudnunk, hogy néhány évtizeddel később éppen Mátyás szolgálataiban dolgozott, annak közgazgatásában viselt tisztségeket, és nagy híve, leközletette volt a királynak – ezt a sokakat számtára kétségbeejtő helyzetet így örökítette meg krónikájában:

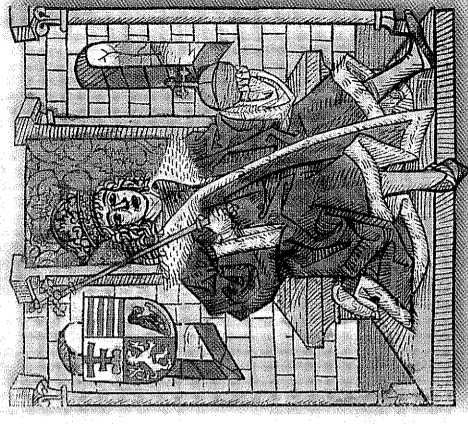
„Amikor aztán az idegenek híradásaiból megrudra Magyarország, hogy László király meghalt, sokan elszomorodtak, leginkább azok, akik a királyt László gróf megöletésére rábeszéltek. Azt hitték, hogy akik László gróf véreinek kiontasát akar-

ják megbosszulni, nagy hével és bátorsággal fellázadnak, és arra fognak törekedni, hogy a megtorlást, ha már egyszer belefogtak, kívánságuk szerint végre is hajtsák.”

Heltai Gáspár, aki általában egész sor dolgot rosszul tud – például azt állítja, hogy V. László bécsi fogságban hagyta Mátyást, akit aztán a király halála után az álnok Podjebrád György egy, a király nevében kiállított és lepecsételt hamis parancssal hozatott volna el Prágába –, azt írja, hogy magyar földön nem sokakat rázott meg a fiatal, ámde közismer-

ten cselszövő király halála. Más országokban „nagy rémulésök” lettek, de nálunk a fű sem rezdült, írja a 16. századi krónikás.

Roppant szokatlanul viselkedtek most a magyar urak! Ugyanis egyikük sem állt egyetlen idegen királyjelölt mellé sem! Ilyesmire pedig addig még szinte sohasem fordult elő ebben az országban.

☛ Mátyás, Thuróczy krónika

Miután V. László meghalt, előállt az a furcsa helyzet, hogy a trónra igényt tartó idegen királyok vagy királyfiak szokásos körin túlmenően most több nő is meg akart küzdeni a magyar koronáért! Természetesen nem saját személyében, hanem férfi hozzátartozói útján.

Ott volt például V. László két nővére. Mint ismeretes, anyjuk, vagyis Habsburg Albert király özvegye, Luxemburgi Erzsébet, aki annak idején ellopatta a magyar koronát, és csecsemő fiát megkoronáztatta vele, mindkét „szákmányát” kivitte Bécsbe, és a később szinte „elpusztíthatatlannak” bizonyult III. Frigyes császár oltalmára bízta.

Erzsébet még férje életében két leányt is szült. Az idősebbik, Anna hercegnő Vilmos szász herceg neje lett. Amint megjött a hír öccse haláláról, az energikus hercegné azonnal azt kezdte hirdetni, hogy ő „Magyar- és Csehország királynéja, Ausztria hercegasszonya”, így is írta alá a leveleit és erről szóló, az európai udvaroknak küldött értesítéseit.

A férjének sem kellett több: a szász herceg rögtön „jogi lépéseket tett, hogy igényét érvényesíthesse”. Vagyis nejevel együtt ő is egészen komolyan gondolta, hogy belőle lehet az új magyar és cseh király, sőt talán az osztrák herceg is...

De a fiatalabbik lány, aki szintén az Erzsébet nevet viselte, sem volt rest. Ő szintén úgy érethozta a kialakult helyzetet, hogy ha eme országokat birtokló öccsük meghalt, akkor értelemszerűen rájuk, azaz a nővéreire száll a családi örökség... Erzsébet meg IV. Kázmér lengyel király felesége volt. Így ő a férjének akarta „ajándékozni” a magyar és cseh trónt, ami őt – úgy hitte – jogosan megilleti...

Azán ott volt még egy, harnadik hölgy is – a francia király leánya. Aki, emlékeztünk csak, V. László menyasszonya volt a király életének utolsó hónapjaiban. Éppen erre a Margit nevezetű hölgyre várakozva halt meg Prágában, 1457. november végén.

Természetesen itt sem maga a francia királylány lépett fel trónigényeivel, hanem az apja, VII. Károly francia király. Ő a jelek szerint meg volt győződve arról, hogy egy efféle, megbízottak útján kötött eljegyzés – még csak házasság sem lett belőle! – feljogosítja őt arra, hogy most további országokat és trónokat keressen magának.

VII. Károly mindenesetre jelezte, hogy ha már így alakult, az egyik fiát szívesen elküldi uralkodónak a magyarokhoz, ha pedig ez a lehetőség nem nyerné meg a tetszésüket, akkor válasszanak maguknak más királyt, és ő a lányát már előre és látatlanban is felajánlja feleségül ennek az új magyar és cseh királynak! Volt azért egy férfi jelölt is: III. Frigyes. Nyíltan ugyan nem csatlakozott a trónokra áhítozók csapatához, de minden lehetséges alkalommal félreérthetetlenül célzásokat tett arra nézve, hogy „az elhunyt királynak ő volt a legközelebbi rokona”, és hogy „a magyar korona már úgyis nála van”...

Talán azért sem tülekedtek az idegnek körül, mert azok nagyjából nők voltak, és nőuralomra a magyar urak nem igazán vágytak. III. Frigyes nálunk is rendkívül népszerűtlen volt, maguk az osztrák források sem állítják, hogy túlzottan rokonszenves, meggyerő ember lett volna, akinek értékes emberi kvalitásai is lehettek...

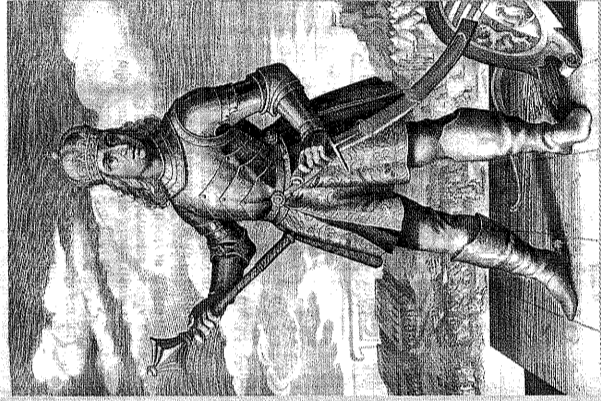
Fraknói Vilmos is szerfőlött csodálkozni ezen a – magyar főnemesség körében ritka – jelenségen, és elismeri, hogy „emlékeinkben nem akadunk annak nyomára, hogy a magyar főurak közül csak egy is nyíltan kitűzte volna egyiknek vagy másiknak zászlaját”.

Érdekes módon a legtöbb főúr állítólag „hallgatagon”, azaz egymással össze nem beszélve úgy érezte, hogy most nem fognak idegent emelni a magyar trónra.

De ki lehetett volna jelölt itthonról? Hát ott volt Garai László nádor, akinek családja már vagy száz év óta több vezető tisztségviselőt adott az országnak. A családnak vagyona, ismerettség is volt, és így Garai joggal számított arra, hogy belőle esetleg király lehet.

Volt azonban Garamnak egy nagy vetélytársa: Újlaki Miklós erdélyi vajda és horvát bán. Annak idején sok harcot vívott Hunyadi János oldalán, leánya pedig Podjebrád György kormányzó felesége volt Prágában.

Ámde mindkét jelölt V. László barátja is volt, sőt azzal tették magukat

☛ *Matyas képmása*

gyűlöletessé a nemzet előtt (Fraknói), hogy részesei voltak Hunyadi László kivégzésének: „Akár az egyiknek, akár a másiknak trónra emelését a Hunyadi-párt engesztelhetetlen gyűlölete nem fogja engedni”.

Hunyadi János annak idején, életében nemigen szervezett maga köré ligát, ha részt is vett ilyenekben, azt inkább kényszerűségből tette. Familiárisai azonban szép számmal voltak, és halála után Szilágyi Mihály, ez a fáradhatatlan „korres”, rokon, barát mindent megrett, hogy tekintélyes és erős Hunyadi-pártot hozzon létre. Sikertült is neki.

Ami aztán Hunyadi Lászlóval történt, az úgy felháborította a család köré tömörülő köznemességet, de számos tehetősebb urat is, hogy ezek – akár deklaráltan, akár nem, de – Hunyadi-pártinak vallották magukat.

A Hunyadiak azonban fogóban voltak: a háromból kettő meghalt, már csak egy maradt életben. Szilágyi, a kis Mátyás nagybátyja most minden erejét arra összpontosította, hogy megszervezze a szavára hallgatókat: legyen Mátyás a király! Nem kétséges, hogy az ifjú Hunyadi trónra emelése egybevágott Szilágyi Mihály saját jól felfogott érdekeivel is. Hiszen nyilvánvaló volt – mindenki azt hitte –, hogy a 14-15 éves Mátyás, ez a kistermetű, magába forduló, olvasgató gyerek lehet bármilyen okos, de akkor is csak gyerek még.

Így tehát tekintélyes urak kisebb csapatára lesz szükség – aminek élén természetesen Szilágyi uram áll majd! –, akik a fiatal fiút bevezetik az uralkodás, az ország igazgatásának a rejtelmébe, hiszen – ha jó nevelést kapott is – uralkodásra korábban senki sem készítette fel a gyermeket. Addig is, míg ez a bevezetés tart, ők fogják kormányozni az or-

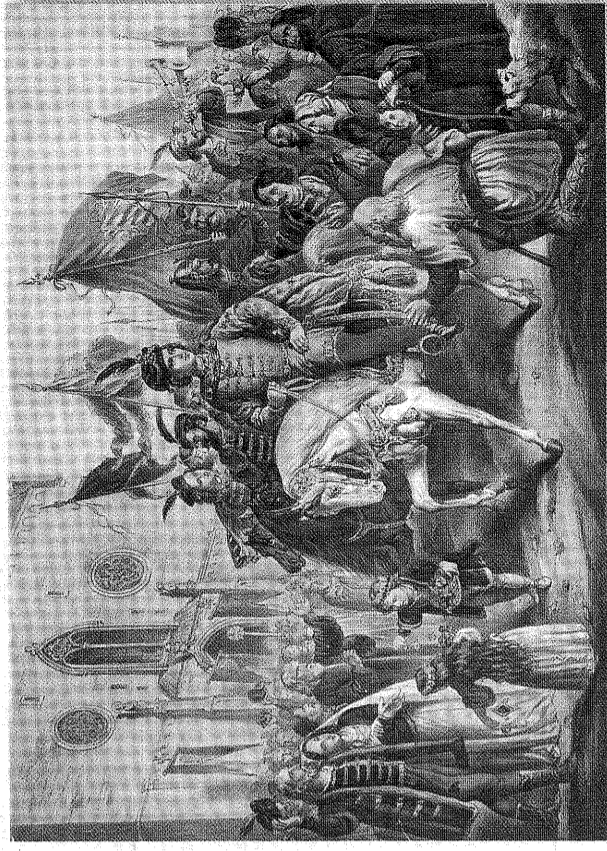
szágot Mátyás nevében és Mátyás helyett!

Sajátos módon eddig bármilyen tragédia is történt a Hunyadiakkal, az mind párjuk növekedését, népszerűségük terjedését, tekintélyük erősödését hozta magával!

Ha Hunyadi János még él, ki tudja, hogyan alakultak volna a dolgok? Ha nem végzik ki Hunyadi Lászlót, vajon akkor is ilyen népszerű és erős lett volna a Hunyadi-párt? És most kiderült, hogy még a kis Mátyás fog-ságba hurcolása, prágai rabsága is csak növelte a „gyerek” népszerűségét.

Mi történt eközben Prágában? Miután V. László meghalt, Hunyadi Mátyás továbbra is fogságban maradt. Persze ne úgy képzeljük el, mintha dohos, ablaktalan, föld alatti cellában tartották volna a falhoz láncolva, kenyéren és vízen! Úri fogság volt ez a prágai: a rab méltóságát

☛ *Mátyás bevonulása Budára*

megőrizhette, a királyi udvarban lakott, csak éppen vigyáztak rá, nehogy egy hajnalon kiderüljön, hogy éjszaka elpárolgott (mint itthoni rabságából a Hunyadi-párt több, bebörtönzött híve), és már javában vágta valahol Buda felé...

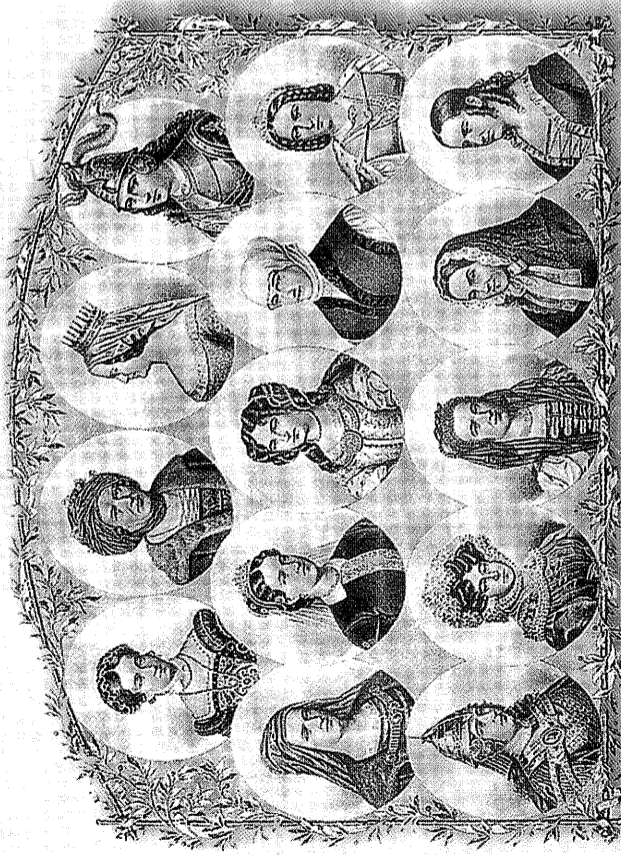
Podjebrád György addigi kormányzóinak most már semmilyen jogalapja sem volt arra, hogy Mátyást fogóságban tartsa. Viszont elengedni sem akarta még egy ideig, mert ilyen-olyan hasznót remélt húzni a helyzetből. Hiszen az egyik – talán a leginkább potenciális – magyar királyjelölt volt a kezében. Ugyanakkor ő maga cseh király akart lenni. Ha elengedi Mátyást, akkor az nemcsak magyar, hanem talán cseh király is lesz!

Tehát Podjebrád igyekezett megtenni mindent, hogy Prágában ő legyen a király, és majd utána – természetesen magas váltásdíj ellenében – elengedi a túsát. És mintha ez nem

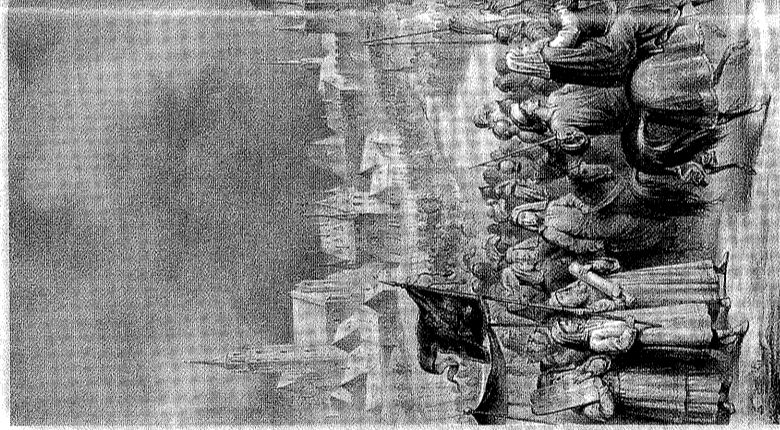
lett volna elég, még azt is kiokoskodta, hogy ha Mátyás feleségül veszi az ő Katalin nevezetű lányát, akkor békét lehet vele kötni, nem fog később visszautni, és a cseh királyi címet is magának követelni.

Mátyás elvileg kiskorú volt, de a döntést elég gyorsan meghozta. Állítólag még hálás is volt Podjebrádnak (akivel akkor már csehül tárgyalt, mert fogsága idején megtanulta a nyelvet), mert a leendő magyar király úgy számított: Podjebrád segíteni tud az ő megválasztásában, és ha ellentét támad a német császárral, akkor azt elsimítja, hiszen Csehország mint a német-római birodalomhoz tartozó állam tagja volt a választófejedelmek közösségének.

Rádásul Podjebrád a Felvidéken még mindig garázdálkodó Giskra cseh exhuszita rablósergét is vissza tudja fogni, sőt esetleg Mátyás oldalára állítani! Ez a lehetőség is sokat nyomhatott a latban.

Tehát szó sincs arról, hogy a kis Mátyás később, vagy már csak irthon tudta volna meg, hogy király lesz belőle! Ő maga is mindent megrett, hogy az legyen.

Podjebrád György, a leendő após óvatos volt. A Vitéz János vezetésével Budáról érkező főúri követségnek – amely „kikérté” tőle Mátyást, mivelhogy a magyar országyűlés őt kívánja megválasztani magyar királynak – először is jó nagy összegű váltásdíjat mondott. Másodjára pedig közölte: előbb válasszák meg otthon Mátyást, azután jöjjenek el érte ismét, de már ne üres kézzel...

A magyar urak ebbe is belementek. És vitérek haza a hírt, hogy Mátyás-

☛ *Történelmünk legkiválóbb nőalakjai*

nak el kell vennie Podjebrád lányát. A Prágából érkező hírek 1458 januárjában alaposan felkavarhatták a magyar urakat. Garai László addigra már felfogta, hogy belőle ugyan soha

megesküdött, hogy elfelejtik Garainak mindazokat a becstelenségeket, amelyeket Hunyadi László halálának elősegítésére elkövetett. No, és Hunyadi Mátyás, amint hazatért, fe-

Királyválasztási „kampány”

Szilágyi Mihály meglehetősen céltudatos, sőt erőszakos ember lehetett. Erdélyben például már 1457 végén elkoboztatta azon urak birtokait, akik nem akarták Mátyás királlyá választását támogatni. Ugyanakkor kemény lelektan nyomasztó alá helyezte az 1458. január elején Pestre összehívott országgyűlés résztvevőit is.

Ahogy az már megszokott volt, a gyűlésen a nemesek csak húzták az időt, és még elég sokan voltak közöttük, akik nem akarták Mátyást királlyá választani.

Nosza, erre Szilágyi „a gyűlésnek közepin mindjárt akasztófát felátata, és mesárszékét tetete mellé, és aszt kiáltatá, hogy valaki az ő választásnak szavát nem akarna az Hunyadi Mátyásra adni, mindjárt szörnyű halállal kellene annak meghalni” (Heltai).

Mielőtt valaki ezt pusztán üres fenyegetésnek hiszi, jó, ha tudja: Szilágyi Mihály legalább 15 ezer fegyverrel vonult fel az országgyűlésre, és annak területét körbevetették az emberei...

A nemesek csakugyan megijedtek, és volt is rá jó okuk.

Az Újlaki-liga tagjai és mások erre – hogy zavart keltsenek a Hunyadi-párt körében – azt terjesztették, hogy Szilágyi nem is Mátyást, hanem önmagát akarja királlyá tenni! De mint később kiderült, ez így egyáltalán nem volt igaz.

☛ *Mátyás bevonulása Budára*

nem lesz magyar király, hát mentve a menthetőt, igyekezett sietve a Hunyadi-párthoz átváltni. Garai leült tárgyalni Hunyadiéval és Szilágyi Mihállyal, akik a Hunyadi-párt vezéreinek számítottak akkor.

Garai nádor kötelezte magát, hogy egész tekintélyével és embereinek szavazatával, erejével támogatni fogja Hunyadi Mátyás királlyá választását, minden más jelölt ellen akár fegyverrel is fellép, a birtokában lévő Budavárát és várókat átadja Mátyásnak, de addig is, máris megnyitja azt Szilágyi Erzsébet és Szilágyi Mihály előtt. A másik oldal, a Hunyadi-párt pedig

leségül veszi Garai nádor leányát, Annát. A nádort „atyjaként fogja tisztelni” (mármint Mátyás...), és birtokait, javait tiszteletben tartja.

Igen ám, de akkor megjött Magyarország a hír, hogy Mátyás eljegyezte a cseh király lányát! Hogyan veheti akkor feleségül Garai Annát? Hát a Szilágyi-testvérek kötelezték magukat, hogy Mátyás addig nem veheti át a királyságot, míg örök hűséget nem esküszik a Garai-lánynak. Ebből is látszik, hogy egyfelől anyja és nagybátyja nagyon biztosak vol-

tak abban, hogy Mátyás azt teszi majd, amit ők mondanak neki, másfelől meg úgy rendelkeztek vele, illetve felőle, mintha valóban még mindig önállóságra képreln gyermek lett volna.

Szilágyi Mihály valóban minden követ megmozgatott azért, hogy Hunyadi Mátyásból király lehessen.

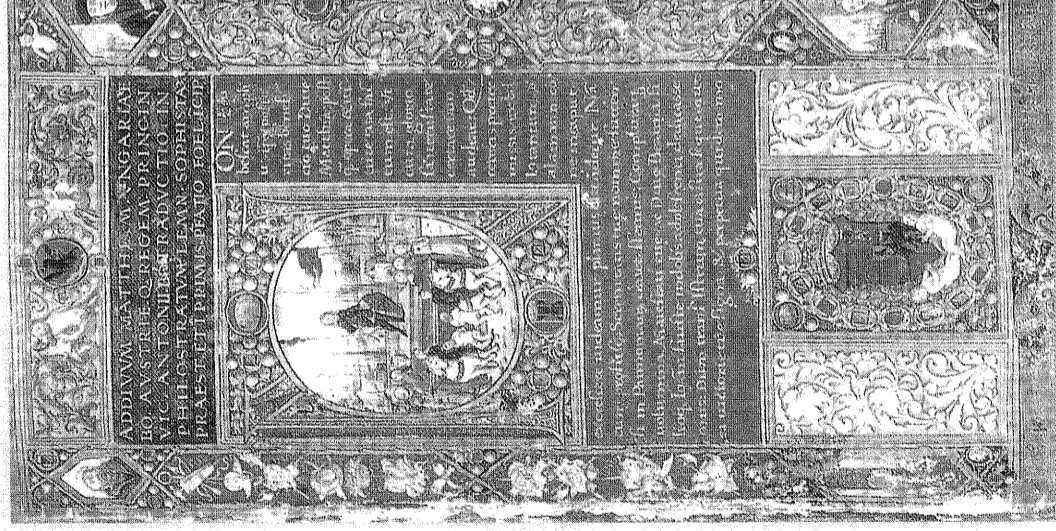
Amikor az urak nem hitték el neki, hogy nem a maga számára akarja a királyságot, levelet küldött, és azt felolvastatta szerte az országyűlésre jött, és Rákos mezéjén táborozó nemesek között:

„Saját biztossága és az ország becsületének megóvása végett hozott magával fegyveres erőt. Magát a korona viselésére méltatlannak ismeri el; de a magyar faj becsületének érdekében óhajja, hogy a trónra magyar ember emeltessek. Ha ez megtörtént, haderejét az ország koronájának és elvesztett melléktartományainak visszaszerzésére fogja fölhasználni.

A választás szabadságát korlátozni nincs szándéka; mindazonáltal az ország rendeit emlékezteti Hunyadi János érdemeire, amikért hágyőzelmével szerzett és amikért hálátlanúságot aratott; most tehát az ország rendjeinek alkalmuk van,

hogy az általa megmentett ország trónjára fiát emelve, az ő emlékét is megdicsoítsék!

Mindenesetre az összes jelenlévő számára világossá tette, kit kell megválasztani önként és szabadon... Ugyanakkor el kell ismerni, a levél szövege valóságos mestermunka. Nem hiába közli azt többek között az akkor itt tartózkodó velencei kö-

Philosophos kódex

vet, és került be egynemely külföldi szerző Magyarországról szóló könyvébe is. Például ezt és más magyar

írásműveket olvashatunk a sorozatunkban korábban már többször említett Enea Silvio Piccolomini, a későbbi II. Pius pápa Európa c. művében is (Fraknoi Vilmos után).

Csupán érdekességként említjük, hogy IV. Kázmér lengyel király követe is megjelent akkor nálunk, hogy bejelentse ura trónigényét, de senki sem állt vele szóba, ezért „csüggedve távozott”. Hasonlóan dolgozta meg a velencei követe is az említett Vilmos szász herceg megbízottja is, aki meg a saját urát kívánta volna Magyarországot trónjára emeltetni.

Szilágyi Mihály uram valóban mesterien politizált, és diplomátának sem volt utolsó. A fontosabb urakkal egyenként tárgyalt, és mindenkinél ígért valamit annak fejében, ha az illető Mátyásra fog szavazni. Biztosította őket, hogy sem ő, sem Mátyás majdan nem fog senkit bántani a régi ügyek miatt. Akik nem hittek neki, azok számára ugyanezt írásba is adta: okiratokat állított ki a maga, a húga és az unokaöccse, azaz Hunyadi Mátyás nevében arról, hogy nem esik bántódásuk. Mivel a pápai követ, aki a választásra érkezett, és Szécsi Dénes esztergomi primás is az ügy mellé állt, vé-

mindig „barátságos fogságában” volt Prágában. Hamarosan népes és fényes magyar küldöttség ment érte Csehországba, hogy – a megfelelő váltásdíj kifizetése és a szükséges hiedelem, hogy a Duna jégen történt volna a választás). Másnap, 24-én – nem utolsósorban Szilágyi 15 ezer fegyveresenek nyomására – a nemzeti országyűlés Hunyadi Mátyást Magyarországot királyává választotta. Az ellenpártok vezetői látrányosan kibékültek Szilágyival, ígéreteit mindkét oldalon esküvel pecsételte meg, majd hatalmas lakomát következett. Szilágyi Mihály elgondolási igényteljes győzelmet aratott – az ifjú Mátyásból pedig uralkodó lett.

Mátyás király

márványdombormű portréja

A gyám és az engedetlen gyermek

Nem sokáig tartott a Szilágyi családban és környezetében a meggyőződés, hogy Mátyás még gyermek, önálló akarata úgy sincs, és egy jó ideig nem is lesz, így hát majd könyvedén lehet őt befolyásolni a különböző érdekeknek megfelelő irányokban.

Mátyás, amikor 1458. január 24-én magyar királlyá választották, még

hatta őt! Csak hát az öröm nem tartott sokáig. Szilágyi Mihály ismertette unokaöccsével, hogy miben egyezett meg az ellenpárti urakkal annak érdekében, hogy király legyen belőle. Azt is közölte,

hogy el kell vennie feleségül Garai nádor leányát. Mire a 15 éves „gyermek” király szinte azonnal közölte, hogy arról szó sem lehet, ő ugyanis olyan ember, aki állja a szavát! Ha egyszer megígérte a cseh királynak – akit követtek természetesen a „barátjának” nevezett –, hogy a lányát, Katalint veszi el, erre esküt is tett, és aláírta az ígéretét, akkor neki ugyan akárhány nádorleányt vagy bárki mást hozhatnak ide, ő bizony csak a cseh királylányt veszi feleségül. Hiszen

megígérte...! Alighanem ez lehetett az a perc, amikor Szilágyi Mihály számára kezdett világossá válni, mibe is fogott bele. Talán nem is merre végiggondolni, mi lesz itt, ha kiderül, hogy amit ő oly gondosan fenyegetésekkel, ígéretekkel felépített, csak azért, hogy az unokaöccséből király legyen, azt mind éppen az újdonsült király fogja lerombolni. Szilágyi Erzsébet, aki mindenbe bevolt avatva, amit a bátyja tett eddig, először szintén alaposan megjédehurrholták... Most végre visszakap-

magát a fiától meggyőzni. Azt azonban ő is sejtette, hogy ebből hatalmas botrány, és nagy baj lesz! Hát lett is.

Mátyás volt az egyetlen magyar gyermek király, aki az első perctől kezdve komolyan vette önmagát! Azaz mindent úgy fogott fel, ahogyan neki azt mondták, és ahogyan azt a világban láttá. És ő úgy tudta, hogy ha valaki király, akkor az a saját akaratát érvényesíti, nem másét.

Őt egy csöppet sem érdekelte a kora, sem az, hogy mások még gyermeknek tartják őt – mindez számára nem jelentett semmiféle akadályt. Amennyi éves, amennyi, de most már akkor is ő a király! Eszébe nem jutott volna akár idegenek, akár rokonok gyámsága alatt élni felnőttkoráig, és úgy „uralkodni”. Ő királynak tartotta magát, és ennek megfelelően is viselkedett.

Szilágyi Mihály eközben már az országgyűléstől megszerezte a kormányzó tisztséget: öt év időtartamra „gubernátornak” rendelték ki Mátyás mellé. Sógora, a dicső emlékeztető Hunyadi János után, a magyar történelemben másodikként ő nyerte el ezt a hivatalt, és nagyon meg akart felelni a megbízatásának. No, meg ne tagadjuk azt sem: Szilágyi uramat vonzotta az uralkodás. Ha már ő maga király nem lehetett, úgy tervezte, hogy kormányzósága alatt majd a kis Mátyással együtt, de természetesen inkább a saját feje után intézi az ország ügyeit... Hát

a fiú és gyámja-kormányzója között. Már csak azért is, mert Szilágyi uramra mint kormányzóra nem is volt szükség! Mátyás nem nagyon hagyott neki feladatokat, sőt a politikai döntésekből is kihagyta. Ha hallgatott egyáltalán valakire, az sokkal inkább Vitéz János volt, az egykori nevelője.

Négy hónappal azután, hogy 1458 februárjában Mátyást az „intronizáció” (trónra ültetés) szertartásával beiktatták királyságába (mivel a Szent Korona még mindig III. Frigyesnél volt, az új királyt csak a korona visszaszerzése után, hat évvel később, 1464-ben koronázták meg), máris összeütközésbe került Garai László nádorral is.

A nádor ugyanis februártól nyár elejéig nem jött el Budára, hogy eleget tegyen a tisztségéhez fűződő kötelességeinek. Miután kiderült, hogy a lánya nem lesz Mátyás felesége, amúgy is elég dühös volt, és nem akart vagy nem is mert mutatkozni Budán, nehogy a király valami ürügyvel elfogassa, például azért, amit egy évvel korábban Hunyadi László ügyében művelt. Titokban viszont már ekkor szervezkedni kezdett.

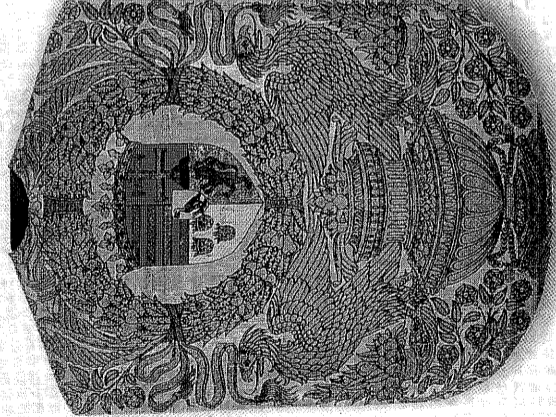
Mátyás türelmesen kivárt négy hónapot, aztán egy napon bejelentette, hogy ha a nádor nincs a hivatalában, akkor nem is nádor: egy pillanattal leváltotta Garait, és Guthi Országh Mihályt, a Hunyadi-ház régi, megbízható hívét nevezte ki a helyére (akinek szó-

beli visszaemlékezéseit később Thuróczi János felhasználta a krónikájában).

Az ifjú királynak egyébként több, jó oka is volt ragaszkodni a Podjebrád Karalinnal köteendő házassághoz. Nemcsak az, hogy ezt a jövődó apósának ünnepélyesen megígérte. Hanem az is, hogy írásba adta: ha mégsem venné el, akkor 100 000 aranyat fizet bírságképp, úgymond „a megvetésért”, azaz amiért ígérete ellenére mellőzi a cseh hercegnőt. Nyilván nagyon nem akarózt nekizott ezt a hatalmas összeget leróni, de nem is nagyon lett volna honnan előteremtenie.

Mátyás uralma és helyzete azokban az első hónapokban természetesen egyáltalán nem volt szilárd. De ő helytállt, és mindent megtett azért is, hogy kiszorítsa „oda nem illő” gyámját a hatalomból. (E. Kovács Péter így fogalmazza meg, miért vált feleslegessé a kormányzó: „Szilágyi nem illett bele Mátyás tanácsadóinak körébe, a katonaeMBER nyersességével bizonyára nem is volt alkalmas a politikai kérdések kompromisszumos, vagy ha éppen szükséges, az ígéreteknél ellentmondó megoldására.”)

Így hát Mátyás hamarosan a déli végek felügyeletét, a török elleni harcok készülség növelését bízta nagybátyjára – egyszóval elküldte őt Budáról, hogy ne legyen útjában. Ez a megoldás akkor még a nyílt szakítás elkerüléséért szolgált, alighanem jól látták ezt az udvarban mások is. Csak

☛ Mátyás király trónkarpitijából készült miserúba

éppen maga az érdekelte, Szilágyi Mihály nem látta, vagy nem akarta érteni.

Orthagyta hát Mátyást és az udvart, de még ezen a nyáron – miután Mátyás le akarta mondani a kormányzóságról – összeszövetkezett az ifjú király ellenfeleivel, akik addig egyben az ő ellenfelei is voltak. A Garai-Újlaki-ligának számos tagja volt, és most, hogy sértődöttsége miatt még maga Szilágyi is csatlakozott hozzá – igaz, egyelőre, úgy mond, „titokban” –, Mátyás ellenfelei megerősödtek.

Szilágyi Mihály nyilván nem tudta megemészteni, hogy ha Mátyás neki köszönheti a trónját, akkor miért

☛ Paolo Giovio - Mátyás király

ennyire hálátlan, hogyan bánhat most vele így. És továbbra is tartotta a kapcsolatot az ellenfelekkel, akik közben felverték a kapcsolatot III. Frigyes császárral, és akcioba léptek. Mátyás most már keményebben válszolt: 1458 nyarának a végén megszüntetve a kapcsolatát Szilágyival, és Vilá-

gos börtönébe záratta – a saját nagybátyját! Szilágyi Mihály majdnem egy évet ült a börtönben, aztán Mátyás kiengedte, és akkor újra tárgyaltak. A fiatal király – akkor már 16 éves volt! – megígérte nagybátyjának: ha lemegy a Délvidékre, és ott harcol a bebetörő törökök ellen, sőt netán kiszorítja őket Szerbiából, akkor megteszi őt szerb fejedelemmé, és visszaszeresheti azon a vidéken az összes várat, amit egykor a törökök vett el. A kormányzóságról ugyan le kellett mondania, ám a korábban elnyert „Beszterce grófja” cím mellé megkapta az erdélyi vajda és a délvendéki főkapitányi tisztséget is.

Nos, mindez már valamivel jobban hangzott, mint a korábbiak. Szilágyi Mihály ezúttal nem hallgatott a Garai-Újlaki-ligára. Nem sokkal ezután meghalt Garai László, és a főúr, Mátyás-ellenes liga vezető nélkül maradt. Ez a helyzet esetleg ismét arra csábíthatta volna Szilágyit, hogy térjen vissza közéjük és ő legyen a csoportosulás feje – de mielőtt még valami hasonló lépést tehetett volna, egy boszniai hadjárat során, 1460 novemberében török fogságba esett, és Konstantinápolyba hurcolták.

II. Mohamed (vagy másképpen: Mehmed) szultán pedig nem felejtett: tudta jól, ki lett a foglya. Nándorfehérvár parancsnoka négy évvel korábban éppen Szilágyi Mihály volt, amikor a törökök megrongyosították a városot, és a városi lakosok egy részét megölték. A törökök megrongyosították a városot, és a városi lakosok egy részét megölték. A törökök megrongyosították a városot, és a városi lakosok egy részét megölték.

pénzért nem válthatták ki a magyarok. A sorsa beteljesedett: a szultán parancsára, miután hosszas kínzással próbálták belőle – sikertelenül – kicsikarni Nándorfehérvár sebezhető pontjait, 1461 elején Szilágyi Mihályt a törökök lefejezték.

Közben tehát az oszmán veszély továbbra is fennállt, fokozottabban, mint eddig. Magyarországon pedig a nemesek már a királyválasztáskor kikötötték, hogy az országot első sorban a királynak kell majd, saját erejéből megvédenie. A nemességet hadba hívni pedig csak a legvégső esetben, országos veszedelem idején lehet.

Azok, akik még 1458. januárban-februárban ezerszáma, közfelkiáltással, lelkesen ünnepelték Mátyást, királyukká választva és téve őt – ugyanazon év nyarán és őszén már úgy tettek, mintha semmi közük sem lett volna a téli királyválasztáshoz. Mátyás mindent megtett, hogy felházza a közönyös nemességet, tudatosítsa bennük a török veszedelmét. Még megválasztása évében sikeres akciót indított az oszmánokkal szemben, bár nem maga a 15 éves király vezette a hadat, inkább afféle szervezőként működött közre. (Tizenvalahány évvel később már ő sem törte magát ennyire a törökök ellen, akkor meg majd azért fognak lázadozni, sőt összeesküdni ellene, mert elhanyagolja a török veszélyt...) Anyja-

val rendeződött a kapcsolata. Még arra is sikerült rávennie, hogy közös-mert gazdaasszonyi képességeit terjessze ki most az egész országra – és Szilágyi Erzsébet, aki korábban, bátyja mellett megszokta, hogy időnként gyorsan elő kell teremteni némi pénzt, segített kigazdálkodni a hadra, háborúra szükséges összegeket.

Az ifjú királynak nagyon gyorsan fel kellett nőnie a feladatokhoz, amikből aztán egész uralkodása során soha nem is fogott többet ki. Gyakran kellett megmutatnia, hogy ki az úr az országban: az urak időről időre azt hitték, megmérkőzhetnek támogatott serege első alkalommal

☛ Mátyás Fekete seregének pajzsa

☛ Mátyás király bécsiújpesti portréja

minden eléje járulót figyelemztetett: ez volt az utolsó alkalom. Ha az illető legközelebb is a lázadók közé sodródik, nem számíthat kegyelemre, és nemcsak neki eshet baja, hanem elveszti összes birrokát, és túlévő családtagjai is mehetnek Isten hírével, amerre látnak!

Nagy ár a koronáért

Hunyadi Mátyás számos tekintetben elődét felülmúló teljesítményt nyújtott a magyar trónon. Talán azért is, mert nem egy évszázados dinasztiából jött, mint gyakorlatilag szinte mindegyik, előtte uralkodó magyar király. Nem Árpád-házi volt, de nem is Habsburg. Ő „alulról” jött, ha nem is a legmélyebbről, ráadásul egészen váratlanul szakadt rá az uralkodás gondja, egyben dicsősége. Mátyás mindezekon túl még szinte arcátlanul fiatal is volt mindehhez. De éppen mert nem hozott magával

Prága–Buda: barátság vagy konfliktus?

Mátyás nemcsak a közvetlen környezetében nem bízhatott. Azokra is figyelnie kellett, akik nem is a környezetében éltek, de valamilyen kapcsolatban álltak vele.

Ilyen volt a már sokat emlegetett Podjebrád György, aki V. László király egykori kormányzójából-helytartójából időközben cseh királlyá lépett elő. György – mint már említettük – a husziták mérsékelt, „kelyhes” irányzatát követte, és hol Mátyással fogott össze III. Frigyes ellen, hol Frigyesel Mátyás ellen.

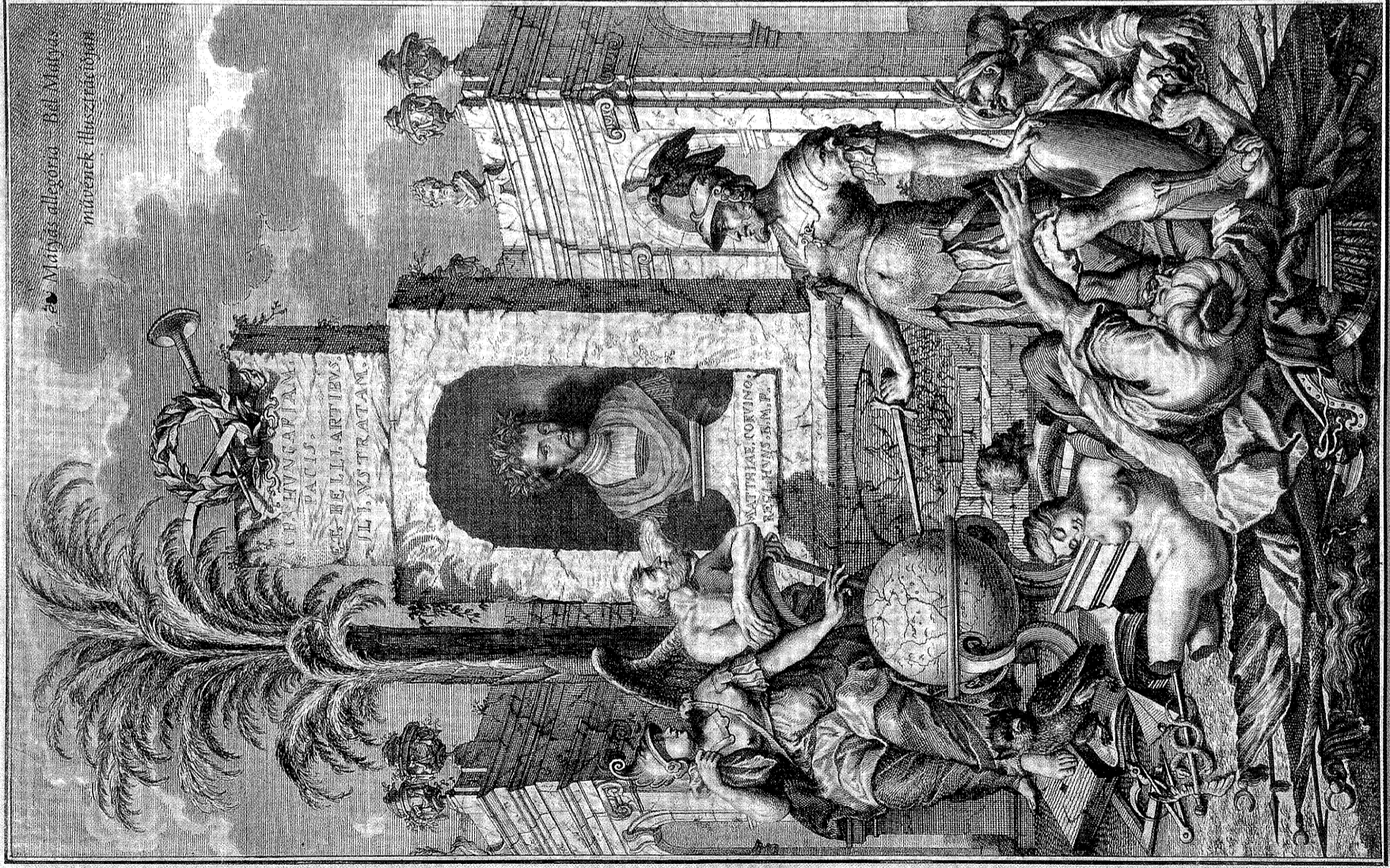
A cseh királynak nem lett volna ellenére, ha sikerül megszereznie a magyar és az osztrák trónt is. Elméletileg ugyan barátok voltak Mátyással, sőt Mátyásnak szándékában állt házasságot kötni György lányával, de ettől még, már a kezdet kezdetén, kétszer is kisebb háborút folytattak egymás ellen.

A második összecsapás még zajlott, amikor Podjebrád – mintha mi sem történe – egy követ útján arról érdeklődött, hogy Mátyás mikor veszi már feleségül Katalint...

Mátyás, ahogyan írthon is igyekezett betartani az ígéreteit (nem mindig sikerült), úgy most nemzetközi vonatkozásban sem tehetett kivételt. Sőt, éppen a háborúskodást megunva, remélte, hogy ha György az apósa lesz, nem fog annyit kellemlenkedni, hiszen Podjebrád Katalin – aki ekkor még mindig gyermek volt – Magyarország királynéja lesz, és itt, az országban fog élni.

Ezért aztán 1461-ben a távolból meg is tartották az esküvőt – a menyasszonyt egy cseh követ képviselte –, és abban maradtak, hogy az igazi házasságra két évvel később kerülhet sor, amikor Katalin már felnőtt. Így aztán előállt az a furcsa helyzet, hogy Mátyásnak 18 éves korában volt is felesége, meg nem is. Ha azt hitte Mátyás, hogy apósa ezek után már nem fog ellene dolgozni, és külső erővel szövetkezni, hát alaposan tévedett. Közben ugyanis Györgynek eszébe jutott, hogy ha maga nem is valósíthatja meg a Magyarországgal kapcsolatos elképzeléseit, van neki egy fia, Viktorin, és esetleg őt lehetne majd nálunk a trónra juttatni.

Még szerencse, hogy 1464-re Mátyásnak sikerült visszaszereznie Frigyesről a Szent Koronát. Megkoronáztatott, és immár az ország – minden szempontból – törvényes uralkodójának nevezhette magát. De ettől még a „cseh bajok” nem szűntek meg továbbra sem.

semmiféle beidegződést, nem voltak elődei, akikről példát akart volna venni, legfeljebb az apja, aki maga nem volt magyar király – nem kötötte őt semmilyen szabály, megszokás vagy egyéb kötelelem. Neki sokszor rögtönöznie kellett, és ez olykor egészen meglepő sikereket eredményezett.

Fraknói Vilmos így látja a személyiségét: „Mátyás király egyéniségének legjellemzőbb tulajdonságai: a célok kitűzésében merészsége, az eszközök megválasztásában leleményessége, amit a lángelme szült, a családi hagyományok iskolája nevelt, a siker folytonosan fejlesztett.”

Míg Nemeskürty István: „Noha másodszületett, a »kisebbik fiú« volt, uralkodásra, irányítási-tudásra nevelték. Átlagon felülően művelt, olvasott, politikában és hadtudományokban, bölcsészeten és művészetekben jártas ifjúvá serdült.”

Görög Ferenc szerint: „Ritka műveltsége volt az ifjúnak, amihez rendkívül fejlett éleselméjűség járult, párosulva erős akaratral, bámulatos önállósági tehetséggel...”

Senki sem kételkedhet abban, hogy Mátyás volt az egyik legműveltebb – ha nem éppen a legműveltebb – magyar uralkodó, aki valaha is a népfelé került, annak ellenére, hogy neveltetése voltaképpen már kamaszkorában félbemaradt, hiszen még kellett kezdenie az uralkodást. És szellemi fölénységét kellően is tudra hangsúlyozni, megfelelő hírverés-

sel. Volt akár csak egyetlen olyan királyunk rajta kívül, akinek bölcs mondásait, elmés kijelentéseit magyar és külföldi szerzők kötetekbe rendezték (természetesen nem maguktól, hanem az uralkodó megbízására)?

A szintén korántsem elfogulatlan Thuróczy ilyesmiket írt Mátyásról: „A tanácsban megfontolt, ahogy uralkodóhoz illik. A vétezőkkel szemben kegyelmes és könyörületes, az ország ügyeinek intézésében buzgó és előrelátó, tevékeny lelkiületű, van bátorsága nagy és veszélyes dolgokba kezdeni, a fáradsalmakat fáradhatatlanul viseli, a jövőendő lehetőségek elgondolásában és azok megelőzésében éles eszű, a veszélyek elkerülésében óvatos, az ellenség kelepceinek és szándékainak leleplezésében és megfújíításában éles elméjű, hadügyekben és a kormányzás minden tevékenységében csodálatos módon jártas, a végtelenségig dicsőségre vágó, valóban arra termett, hogy uralkodjék.”

Merészsége mindjárt uralkodása elején egy különös ügyben is megmutatkozott. Volt ebben nagy adag ravaszság, diplomácia, előrelátás és bizonyára kiszámítottság is.

Egy szóval csupa olyan képesség és tulajdonság, amellyel csakugyan rendelkeznie kellett egy királynak a középkor vége felé – kivéve egyfajta könnyelműséget, aminek (utólag értékelve) Mátyás szintén tanújelét adta ebben az esetben. Arról a mód-

szerről beszélünk ugyanis, ahogyan a Szent Koronát visszaszerezte Frigyes császártól.

1462 tavaszán kezdődött az esemény sor. Mátyás ekkor már több mint négy éve uralkodott, és 19. életévében járt. Most már senki sem kételkedett abban, hogy felnőtt, és önállóan hoz döntéseket. Bár ahogyan ebben az ügyben határozott, az még az őt jól ismerőket is alaposan meglepte.

III. Frigyesrel a viszony nagyon feszült volt. A császár végig engesztelhetetlen ellenfélnek bizonyult, akit még a pápa sem tudott eltéríteni egynémely szándékától.

Immár több mint húsz éve volt nála a magyar korona, amellyel Mátyást is meg kellett volna koronázni már régen – számos főúr és nemes ezért is nem akarta Mátyást magyar királynak elfogadni –, de még egy békeszerződésre sem sikerült rábírnia őt Mátyásnak, legalábbis eddig.

Most a fiatal király eldöntötte, hogy a – hozzá képest – öreg császárral (Frigyes ekkor 47 éves volt) nemcsak hogy szövetséget köt, hanem még ennél is szorosabbra vonja kapcsolatát a császárral!

Ki másat küldhetett volna hát hozzá, mint legbizalmasabb tanácsadóját, a trónra jutratásában is nagy szerepet vállalt Vitéz János váradi püspököt, aki nevelője is volt a gyermeki időben? Mátyás felhatalmazta küldötét, hogy a korona visszaadásáért

cserébe igen magas pénzüsszeget ajánljon fel – annyit, amennyitől Frigyes addig nem is álmodott.

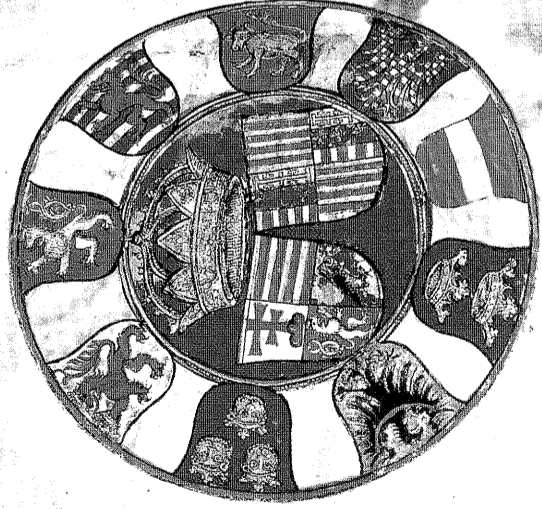
Volt Frigyesnek egy másik álma, az is most teljesülhetett. Máttyás kötelezte magát: ha fíú örökös nélkül halna meg, akkor a magyar trónt vagy maga Frigyes, vagy valamelyik fia örökölheti!

Ezt úgy is véhejük, hogy Máttyás tulajdonképpen megszegte a rendelkeznek, a nemességnek tett esküjét, amelyben megfogadta, hogy a magyar nemesség jogai fölött fog örködni. Mert e jogok egyike volt a szabad királyválasztás is, amelynek súlyos sérelmét jelentette a Frigyesel kötendő szerződés.

Alighanem Máttyás azért lehetett ennyire magabiztos és könnyelmű, mert egyfelől szüksége volt a békére, a jószomszédi viszonyra, sőt szövetségre Frigyesel, másfelől természetesen meg volt győződve arról, hogy lesz még neki fia, nem is egy, és akkor ez a pont érvényét veszti.

Fiatal volt, még előtte állhatott egy egész élet, és az alatt miért is ne születhetett volna fia? Mindenestre – főleg a későbbi események ismeretében – nagyon is kockázatos, veszélyes, sőt – az országra nézve – később csaknem

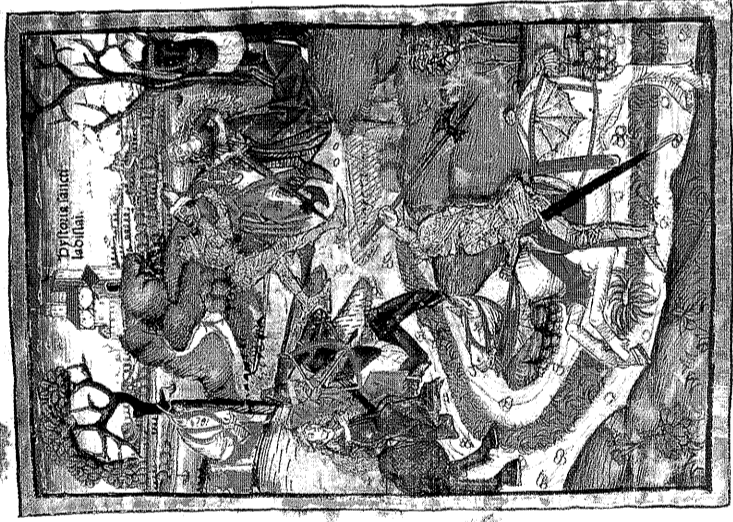
☛ Máttyás király címere

végzetessé váló kötelezettséget vállalt.

Fraknói Vilmos szerint ez az esemény „a négy évvel azeelőtt (vagyis amikor Máttyást, a magyar nemest a többi magyar nemes maguk közül királlyá választotta meg – a szerző) diadalra vezetett nemzeti irány eszményeinek és a szabad királyválasztás elvének elejtését foglalta magában”.

De az igazi meglepetés még csak ezután jött. Máttyás – Vitéz János útján – kifejezte azt a kívánságát, hogy Frigyes császár... fogadja őt örökbe! Fogadja őt fiának! Tudjuk a világrénelemből, hogy ez akkor

nemességből jött –, és lám, ő is lépéseket tett a császári korona megszerzéséért.

Fraknói Vilmos finom iróniával jegyzi meg: „Bizonyára az önbizalom kivétele mértéke kívántatott ahhoz, hogy a Hunyad megyei köznemes unokája a Habsburgok, Hohenzollernek és Wittelsbachok fölött uralkodni óhajtsion.”

No, de most aztán irthon is „el kellett adni” ezt a lehetőséget! Mert hogy III. Frigyes igen sebesen, minden, nála már szokásos akadékoskodás nélkül, alig két hét alatt meg egyezett Vitéz Jánossal, sőt már alá is írta a szerződést. Néhány hét múlva kezdődött nálunk a magyar nemesi országgyűlés.

A főrendek külön tanácskoztak, és elfogadták a szerződést, a Szent Korona visszaszerzésére pedig új adót szavaztak meg (amelyet természetesen ez esetben is, mint mindig, ismét csak a jobbágyok fizettek).

Am a köznemesekkel nem ment volna ennyire egyszerűen a dolog. Hogy azok könnyebben megszavazták a koronáért fizetendő, hatalmas összeget, a Frigyes–Máttyás-egyezség szövegének csak egyes részeit hozták nyilvánosságra, a többit elhallgatták!

A királyi előterjesztés – a Habsburgok örökösödésétől és az adoprálásról szóló pontok helyett – a korona visszaszerzésének a szükségességét hangsúlyozta. Fraknói Vilmos is ebben látja az okát annak, hogy Má-

☛ Máttyás gradualé

tyásnak végül is sikerült jóváhagyatnia az országgyűléssel a megállapodást:

„A kegyelet, melyet a szent kincs iránt a nemzet minden rétegében tápláltak, és a koronázás közjogi jelentősége döntő súlyú volt a köznemesség előtt, mely attól várta a belső béke és a királyi tekintély megszilárdulását.”

A szerződés kapcsán fölmerült nehézségek és azok megoldása nagyjából két évet vettek igénybe. Így végül is csak 1464. március 29-én koronázták meg Máttyást, és bizony sokan igazán csak akkortól tartották őt Magyarországot királlyának. (Egyes későbbi szerzők is ezt az időpontot, a szokásjog szerint rörtént koronázást számítják uralkodása kezdetének.) ☛

Minden országban az egyik legfontosabb intézmény a királyi kincstár volt. Nálunk Mátyás 1467-ben ezt is megreformálta, már csak azért is, mert amikor trónra került, bizony a kincstárban éppenséggel alig volt némi pénz. Mátyásnak legalább húsz évébe került, hogy egységes gazdasági irányítást hozzon létre.

Hatalom és pénz

Mátyás király országa

Nem igaz az a gyakran elhangzó állítás, miszerint Mátyás nem harcolt volna a törökökkel. Élete későbbi szakaszára nézve ez persze lényegében helytálló, mert akkor főleg nyugati irányban hódított, de uralma elején, az 1460-as évek első felében szinte folyton úton volt, egyik hadjáratot a másik után vezette az oszmán hatalom ellen. Erre már csak a családi hagyományai is kötelezték.

Először a Kárpátokon túli, havasalföldi román vajdaságban kellett rendet teremtenie (ekkor hurcolta hosszú magyarországi fogságba azt a vajdát, Vlad Tépest, akit később a világ Dracula néven ismert meg, pontosabban aki – számos áttétellel – ennek az irodalmi rémalaknak a figuráját ihlette).

Még az 1463-ban végre megtartott esküvője sem foghatta vissza Mátyást a hadakozástól! Mert addigra, úgy ahogy, felnőtt a kis Katalin – Podjebrád György lánya, aki még ekkor is mindössze 14 éves volt! –, és így megköthették a házasságot.

Mátyás azonban – kis túlzással – már szinte a nászgyűböl kelve indult a Délvidékre, mert híre jött, hogy a török nagyon készülődik. (Szegény kis Katalin viszont azonbanal teherbe esett, hiszen már az esküvője után nyolc hónappal, 1464 legelején sor került tragikus véget ért születésére...) A törökök már az előző évben betörték a

Szerémségbe – oda, ahol Mátyás apjának, Hunyadi Jánosnak is sokszor meggyűlt a baja a „pogányokkal”. E kell ismerni, hogy az alig 20 éves, fiatal király igen jól irányította a hadmozdulatokat.

Ha nem is volt született hadvezér, de gyermekkorában sokat tanult. Sok elméletet. Most a gyakorlatban is megmutathatta, mit tud – szerencsére tapasztalt katonák álltak mellette, akik tanácsaikkal segítettek, ha kellett, seregeit vezették.

Ráadásul miután a magyarok székelygertté a törököket nem hagyták elmenekülni őket. Utánuk mentek, átkeltek a Száván is, sőt az utolért, vert hadat még egyszer legyőzték, és tízezer, törököktől elhurcolt keresztény rabot szabadítottak ki.

Ha jön a „pogány” ...

Most, 1463-ban a török terjeszkedésben Bosznia meghódítása volt soron. Mátyás ezúttal valóban személyesen vezette a seregét. Ügyelt arra, hogy a Bosznia hódolatára sával éppen végző szultáni fősereggel már ne találkozzék csak annak a távozása után fogott hozzá a várostromhoz Jajca (vagy Jajce) várának török védőit a magyar király nemcsak arra beszélt rá, hogy adják meg magukat, és a várakat engedjék át neki, hanem valami egészen szokot-